»ZAKAJ SE NE IMENUJETE SANATORIJ?«

Vse več starih ljudi in današnja življenjska situacija družin (značilnosti družine, stanovanjske razmere, zaposlitev obeh staršev...) je taka, da je naselitev starih, predvsem pa bolnih v domove realnost, s katero se bo srečevalo vsak dan več ljudi.

Čeprav govorimo (že dvajset let!) o razvoju pluralizacije storitev, ki bodo na voljo starim ljudem, sama menim, da bo skrb za stare v večini še vedno ostala na ramenih družine, druga večina pa bo v domovih za stare. (Še posebej ob takih konceptih pomoči, kot jih imamo sedaj.)

Kot delavko doma me moti, bolje rečeno, prizadene veliko predsodkov ljudi, ki doma od znotraj še videli niso, pa ponavljajo stereotipna mnenja o domovih kot o hiralnicah, če uporabim najskrajnejšo označbo.

V strokovni literaturi skoraj ne najdeš članka, kjer bi o domu pisalo kaj pozitivnega.

Strokovnjaki trdijo, dom je totalna ustanova, ki do skrajnosti razoseblja in diskriminira stare ljudi.

Hčerka naše stanovalke:

> Veste gospa direktorica, naša mama in vsi mi otroci smo z vsem zadovoljni. Samo, zakaj se ne imenujete sanatorij?

Ali bi ime kaj spremenilo ?

Nekje sem prebrala, da smo ljudje današnjega časa ljudje institucij, toda očitno so nekatere sprejemljivejše od drugih.

Posplošena in negativna mnenja povzročajo pri bodočih stanovalcih in njihovih svojcih hude stiske, nelagodno počutje, občutke krivde.

V vaških okoljih, kjer je neformalna kontrola še večja, se nelagodje bodočih uporabnikov doma še stopnjuje.

Podatki kažejo, da se za dom odločajo ljudje zlasti zaradi bolezni, svojci pa, ko skrbi za stare ne zmorejo več. Zelo malo je takih, ki pridejo v dom zaradi drugih razlogov. (Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov je bilo v letu 1996 zaradi bolezni vključenih 64% stanovalcev, od tega 40% naravnost iz bolnic.)

Gotovo si vsi, ki v domovih delamo, želimo za svoje stanovalce višji bivalni standard, ki bi hkrati omogočal večje spoštovanje individualnih potreb in zasebnosti stanovalcev (spremembo standardov moramo doseči pri pristojnem ministrstvu).

Menim, da ima večina domov v Sloveniji solidno ponudbo za zadovoljitev človekovih primarnih, materialnih potreb, pa tudi nematerialnih dobrin, skratka, za zadovoljitev telesa in duha.

Koliko si kdo od te ponudbe vzame, je njegova osebna odločitev, včasih odločitev svojcev.

Žal so tudi taki stanovalci, ki jim ta ponudba ne pomeni nič (hudo bolni, dementni).

Ljudje, ki v domovih delamo, spoštujemo te odločitve. Če si kdo želi samo ždeti, naj pač ždi.

Zakaj je to početje v domu greh, doma pa ne? Zakaj vidimo osamljenost v domovih, osamljenosti ljudi, ki živijo v družinah pa ne?

Da je za mnoge življenje v domu bistveno kvalitetnejše kot doma, nikoli ne poudarjamo. Da mnogi stari doživljajo nerazumevanje, odklanjanje, grobosti... v svojih družinah, nas je sram priznati.

Dovolite, da citiram nekaj naših stanovalk:

> Čujte, meni še nikoli v življenju ni bilo tako lepo kot zdaj.

Tako kot tukaj rojstnega dneva še nikoli nisem praznovala. Kdo je kdaj meni spekel torto?

Tolikšne pozornosti kot pri vas v enem mesecu [res je bil to december, op. p.] nisem bila deležna v vsem svojem življenju.

Tako sem vesela, da sem se umaknila sinovi družini, nočem biti odvisna od snahe.

Kdo bi tako skrbel za moje noge, kot skrbite tukaj?

Poglejte, nepokretna sem bila, zdaj že hodim, sicer z berglami, a če bo šlo tako naprej, bom šla kmalu domov. Neizmerno sem vam hvaležna.

Zlate sestrice imate, tako so ljubeznive in potrpežljive z mano, ne smem se spomniti na snaho in vnuke.

Gospa, meni je tako lepo tukaj, samo zdravja si želim.

Veste kaj, tako sem ponosna, še dva poklica sem se naučila pri vas [dve novi ustvarjalni tehniki pri delovni terapiji, op. p.]. Saj bom lahko dala to sliko za spomin moji hčeri?

Pa še svojci:

Nisem se mogla odločiti, da bi dala taščo v dom, ker sem se bala očitkov ostalih otrok in vaščanov, zdaj pa ne morem več, če nona ne bi prišla k vam, bi morali mene kam peljati.

Če bi prej vedela, bi mamo in očeta že zdavnaj pripeljala k vam, ker vidim, da je zanju tukaj lepše, predvsem pa bolje preskrbljeno. Saj so mi pomagali vsi družinski člani, še posebno mož, toda celo dopoldne sta bila sama. Nikoli nisem bila sigurna, če ni kateri na tleh ali ponesnažen. Zdaj smo si vsi oddahnili.

Tudi analize počutja stanovalcev, ki jih delamo v domovih (na razpolago sem imela našo in iz DU Novo mesto) kažejo na to, da se jih večina počuti dobro.

DSO Ilirska Bistrica. N=93 stanovalcev, sposobnih za sodelovanje v anketi. Odlično se počuti 34,7%, zelo dobro 40,8%, dobro 21,4%, slabo 3,1%, zanič 0,1%.

Gotovo so odnosi z domačimi nezamenljivi. Nekaterim svojcem je to samoumevno in se zelo potrudijo pri vzdrževanju stikov in sodelovanju z domskim osebjem. Nekateri pa o odnosih razmišljajo drugače.

V našem domu se povezujemo s svojci skozi različne oblike dela in poudarjamo, da je njihova vloga za počutje stanovalcev v domu neprecenljive vrednosti.

Tako vzgajamo tudi osebje.

Ko smo imeli delavnico o oblikah dela s svojci v Domu starejših občanov Ilirska Bistrica, sem med kolegi (prisotne so bile socialne delavke, glavne sestre, delovne terapevtke, direktorji) po metodi *brainstorming* pridobila stališča o domu kot instituciji.

Na vprašanja je odgovorilo 60 udeležencev. Nihče ni negativno govoril o domu, le ena od udeleženk je poudarila, da daje prednost oskrbi na domu, dve doživljata dom kot institucijo, ki pa mora biti taka zaradi organizacije dela.

Ostali so o domu razmišljali kot o ustanovi, ki daje varnost (10 udeležencev), rešitev v primeru dolgotrajne bolezni (10), varno zatočišče, zavetje (6), premagovanje osamljenosti (6), ki je drugi dom ali velika družina (5), kjer je poskrbljeno za vse (3), dobra nega in oskrba (3), dostojno preživljanje starosti (2), kjer je mirno življenje, varstvo, sprejetost (po en udeleženec).

Hiša, v katero se zadnje čase težko pride (dve udeleženki).

Slabosti, ki so jih omenjali vzporedno: prilagajanje hiši oz. pravilom (3 udeleženci).

Zdi se mi pomembna ugotovitev, da ljudje (stanovalci, svojci, delavci), ko pridejo v hišo, doživijo dom drugače, bolj pozitivno, kot so o njem razmišljali prej.

Ena od svojk je na zadnjem srečanju povedala:

Veste, ko sem hodila sem k vam na fizioterapijo, sem imela čudne občutke, zdaj ko je moj brat pri vas, pa prav rada pridem sem. Vsi me pozdravljajo, skoraj vse sem že

spoznala, ne morem verjeti, kakšna sprememba, kako drugače gledam zdaj na dom.

Gotovo se nekateri stanovalci v domu ne počutijo dobro (»Vse je dobro, samo doma nisem.«) in da imajo domovi nekaj značilnosti totalnih ustanov – zajemanje vseh vidikov življenja na istem kraju, nekatere dnevne aktivnosti so za vse enake, vsiljen urnik ustanove –, vendar mislim, da so trditve o razosebljanju stanovalcev in skrajni diskriminaciji starih ljudi v domu pavšalne, predvsem pa pretirane.

Še zlasti me moti, če tem stereotipom nekritično pritegnejo strokovnjaki, za katere se pričakuje, da bodo ustanove poznali in o njih objektivno poročali.

Vabim vse, ki domov ne poznajo, da nas kdaj obiščejo. S svojimi sodelavci in stanovalci vam bomo radi posredovali svoja spoznanja in izkušnje iz življenja v domu.

Marija Šlenc Zver